

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**Історія як предмет
соціально-філософської
рефлексії**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Освітній ступінь	Доктор філософії
Галузь знань	03 гуманітарні науки
Спеціальність	032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма	Історія та археологія
Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	2 рік, 3 семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Дисципліна за вибором
Дні занять	Згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	щоп'ятниці 13.00–14.20 (кабінет 208).
Викладач	доктор філософських наук, професор Мельник Анатолій Іванович
Контакти	E-mail: 1747729@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Значення історії для становлення України як молодої незалежної держави переоцінити неможливо. Історія є відкриттям справжніх духовних цінностей минулого, засобом імплікації культурних надбань попередніх поколінь у життєдіяльність нинішнього суспільства. Звернення до витоків буття народу є запорукою подолання кризових явищ сучасної соціальної ситуації в Україні, налагодження ефективного діалогу українського суспільства з оточуючим світом.

Історія як оповідь, як процес перебігу змін у житті суспільства, як минуле, як наука вабить дослідників таємницею прихованості істини, горизонтом нових знань. Вона є об'єктом і предметом досліджень філософів, соціологів, політологів, економістів, управлінців, етнографів, мовознавців тощо. У даному курсі історія розглядається як предмет філософського дослідження, зокрема під кутом зору соціальної філософії і філософії історії.

Мета курсу є системний соціально-філософський аналіз історії як реального процесу життя людства і знання про цей процес у вигляді теорій, концепцій, гіпотез та специфіка інтерпретації історії в українському суспільстві. Даний курс призначений для ознайомлення слухачів з найважливішими ідеями та напрямками філософії історії та теоретичної історії в західній, вітчизняній традиції і сучасній думки.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1	Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.

ЗК 2	Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.
ЗК 3	Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.
ЗК 7	Здатність працювати в команді з дотриманням етичних зобов'язань, інтегруватися у світове наукове середовище, керуючись принципами академічної доброчесності.
ЗК 10	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.
ФК 1	Здатність до комплексного вивчення та системного розуміння предметної галузі за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.
ФК 5	Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.
ФК 6	Здатність до використання сучасних методів та методологічних практик історичного та археологічного досліджень для комплексного вивчення дослідницького об'єкту та максимальної реконструкції відповідного історичного зрізу.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змісто вий модуль	№ п\п	Тема	Кількість годин			
			Лекції	Семін	СРС	Всього
Модуль 1. Історія західної філософії історії.						
	1	Історія як предмет філософського пізнання.	2	2	8	12
	2	Час і історія в міфологічній свідомості, давній та середньовічній філософії	2		10	12
	3	Становлення філософії історії (Відродження та Новий час).	2	2	8	12

	4	Філософія історії в епоху Просвітництва.	2	2	8	12
	5	Ідея історії в Німецькій класичній філософії.	2	2	8	12
	6	Найважливіші концепції філософії історії XIX – XX ст.	2	2	8	12
	7	Постнекласична філософія історії.	2	2	8	12
Модуль 2. Проблеми історії в українській філософії.						
	8	Соціально-філософське осмислення історії в українській філософії XI – XVII ст.	2		10	12
	9	Історіософські пошуки української філософської думки XVIII - XIX ст.	2	2	8	12
	10	Соціально-філософські рефлексії історії в українській філософській думці XIX-XX ст.	2	2	8	12
Разом годин			20	16	84	120

Тематика практичних занять

Модуль 1.

- Тема 1. Історія як предмет філософського пізнання. 2 год.
- Тема 2. Становлення філософії історії (Відродження та Новий час). 2 год.
- Тема 3. Філософія історії в епоху Просвітництва. 2 год.
- Тема 4. Ідея історії в Німецькій класичній філософії. 2 год.
- Тема 5. Найважливіші концепції філософії історії XIX – XX ст. 2 год.
- Тема 6. Постнекласична філософія історії. 2 год.

Модуль 2.

- Тема 7. Історіософські пошуки української філософської думки XVIII - XIX ст. 2 год.

Тема 8. Соціально-філософські рефлексії історії в

українській філософській думці ХІХ-ХХ ст.

2 год.

Разом:

16 год.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Антология мировой философии: В 4-х т. - М., 1970.
2. Аристотель. Политика // Соч. В 4-х т. - М., 1984.
3. Арон Р. Избранное: Введение в философию истории: Пер. с фр. - М., СПб., 2000.
4. Бердяев Н.А. Воля к жизни и воля к культуре. / Философия и мировоззрение: Философские дискуссии 20-х годов. - М., 1990.
5. Бэрк З. Размышления о революции во Франции. Пер. с англ. - Лондон, 1992. 169
6. Библер В.С. Нравственность, культура, современность. — М., 1990.
7. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла. - М., 2000.
8. Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник. - К., 2000.
9. Болингброк. Письма об изучении и пользе истории. Пер. с англ. - М., 1978.
10. Бродель Ф. История и общественные науки: Большая длительность // Философия и методология истории. - М., 1977.
11. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, ХУ-ХУІІІ ст. Т.3: Час світу. Пер. з фр. - К., 1998.
12. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма // Избр. произв. - М., 1988.
13. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление. - М., 1991.
14. Вернадський В. Биосфера и ноосфера. - М., 2004.
15. Возняк С., Голянич М., Рубін О. Філософська думка України : імена та ідеї. - Івано-Франківськ, 1996.
16. Вольтер. Философские сочинения. Пер. с фр. - М., 1988.
17. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. До ефективніших суспільств. Доповідь Римському клубові. - К., 1992.
18. Гегель Г.В. Философия истории. - СПб., 1993.
19. Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. - М., 1977.
20. Геродот. Історія в дев'яти книгах. - К., 1993.
21. Гидденс З. Постмодерн.// Философия истории: Антология. - М., 1995.
22. Гоббс Т. Левіафан, або суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Пер. з англ. - К., 2000.
23. Горський В.С. Історія української філософії. - К., 1997.
24. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. - М., 1980.
25. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. - К., 1991.
26. Грушин Б.А. Массовое сознание. - М., 1987.

27. Губман Б.Л. Современная католическая философия: человек и история. - М., 1988.
28. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. - М., 1986.
29. Гулям Наби. Будущее человечества. Исламский прогноз.// Свободная мысль. - 1992. - № 6.
30. Гуревич А.Я. Средневековый мир. - М., 1990.
31. Дидро Д. Жак-фаталист. Литературные произведения. Пер. с фр. М., 1983.
32. Дилигенский Г.Г. "Конец истории" или смена цивилизаций? // Вопросы философии. -1991. -№ 3 .
33. Дильтей В, Основная мысль моей философии...// Вопросы философии. - 2001, - № 9.
34. Дильтей В. наброски и критика исторического разума.// Вопросы философии. - 1988. - №4.
35. Донцов Дм. Дух нашої давнини. - Дрогобич, 1991.
36. Драгоманов М.П. Вибране. - К., 1991.
37. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. - Т. 21.
38. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. - К , 1993.
39. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. - Львів, 1999.
40. Здравомыслов А.А. Потребности. Интересы. Ценности. -М ., 1986.
41. Зелінський М.Ю. Людина майбутнього: прогнози і пророцтва. -К ., 1991.
42. Зиммель Г. Избранное. В 2 т.-М ., 1996.
43. Ивин А.А. Философия истории: Учебное пособие. - М., 2000.
44. Ионоу И. Н., Хачатурян В. М. Теория цивилизаций. От античности до конца XIX века. - СПб., 2002.
45. История китайской философии /Под ред. М.Л. Титаренко. - М., 1989.
46. Історія світової культури: Навч. посібник / Керівник авт. колективу Л.Т.Левчук. - Київ, 2003.
47. Історія філософії на Україні у 3 т. - К., 1988.
48. Історія філософії України: Хрестоматія. - К., 1993.
49. Калининков Л. А. Проблемы философии истории в системе Канта. - Л., 1978.
50. Колінгвуд Р.Дж. Ідея історії. - К., 1996.
51. Костомаров Н.Н. Исторические произведения. Автобиография. - К., 1989.
52. Кримський С. Запити філософських смислів. - К., 2003.
53. Кун Т. Структура научных революций. - М., 1975.

54. Мельник А. І. Проблема пізнання законів історії в українській філософії другої половини ХІХ століття / А. І. Мельник // Філософсько-антропологічні студії 2004 : Спецвип. – К. : «Стилос»; Д. : РВВ ДНУ, 2004. – С. 439–447.
55. Мельник А. І. Варіативність тлумачень історії в європейській філософії ХІХ ст. / А. І. Мельник // Філософські обрії. Наук.-теор. часопис Ін-ту філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України та Полт. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка.– Київ–Полтава, 2005. – Вип. 14. – С. 42-55.
56. Мельник А. І. Виховання історією: проблема єдності історії, освіти і культури / А. І. Мельник // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія № 7 : Релігія. Культурологія. Філософія : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – № 18 (31). – С. 178–189.
57. Мельник А. І. Вища школа і проблема законів історії / А. І. Мельник // Вища освіта України. Теорет. та наук.-метод. часопис Ін-ту вищої освіти АПН України – К. : «Педагогічна преса», 2003. – № 3 (9). – С. 85–90.
58. Мельник А. І. Інтерпретація історії в українській філософсько-освітній думці ХІХ століття / А. І. Мельник // Філософія освіти. Наук. часопис – К. : Майстер-клас, 2005. – С. 152–161.
59. Мельник А. І. Історія як предмет соціально-філософської рефлексії (український дискурс на рубежі століть) / А. І. Мельник. – Чернігів : ЧДІЕіУ; К. : Ін-т вищої освіти АПН України, 2008. – 360 с.
60. Мельник А. І. Класична соціально-філософська думка про закономірності і цілі історії / А. І. Мельник // Українознавство. Наук. сусп.-політ. культурно-мистецький релігійно-філософ. пед. журнал НДІУ МОН України. – К. : «Міленіум», 2007. – № 4. – С. 148–152.
61. Мельник А. І. Культурно-цивілізаційна концепція історії як альтернатива ідеї єдності історичного процесу / А. І. Мельник // Гілея (наук. вісник) : зб. наук. праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К., 2009. – Вип. 20. – С. 214–223.
62. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге. / Відп. ред. С. Кримський. - К., 1999.
63. Панарин А. Философия истории. - М., 1999.
64. Философия истории // Мир философии. В 2-х т. - М., 1991. - 4.2. - Р. VI.
65. Ящук Т.І. Філософія історії. Курс лекцій. - К., 2004. Додаткова література 1. Августин Блаженний. О Граде Божьем: В 4 т. - М., 1994.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Політика курсу

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі

відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності студентами визначається «Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>) і передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	10	1	До 10 б.
Робота на практичному занятті	8	6	До 50 б.
Самостійна робота:	2	7	До 15 б.
Залік			До 25 б.
Усього:			до 100